

3 (Sem-6/CBCS) SKT HE 1

2 0 2 3

SANSKRIT

(Honours Elective)

Paper : SKT-HE-6016

(Fundamentals of Āyurveda)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Introduction to Āyurveda)

(आयुर्वेदৰ বিষয়ে ভূমিকা)

(Marks : 30 / অঙ্ক : ৩০)

1. Answer the following questions : 1×3=3

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখাঁ :

(a) Who was ঠাৰমিশ্ৰ?

ভাৰমিশ্ৰ কোন আছিল ?

(b) What is meant by the term 'বেদ' in আয়ুৰ্বেদ?

আয়ুৰ্বেদ শব্দত থকা 'বেদ' শব্দটোৰ অৰ্থ কি ?

(2)

- (c) Write down 'yes' or 'no' in connection with the following sentence :

তলৰ বাক্যফাঁকিৰ বিষয়ে 'হয়' বা 'নহয়' লিখাঁ :

The source of Āyurveda is the Sāmaveda.

আয়ুৰ্বেদৰ মূলগ্ৰন্থ হ'ল 'সামবেদ'।

2. What is the meaning of the term 'অশ্বিনৌ'? What does the term imply in connection with the context of আয়ুৰ্বেদ?

2

'অশ্বিনৌ' শব্দটোৰ অৰ্থ কি? আয়ুৰ্বেদ প্ৰসঙ্গত এই শব্দটোৱে কি বুজায়?

3. Write a short note on any one of the following : 5

তলত দিয়া যি কোনো এটাৰ বিষয়ে চমু টোকা লিখাঁ :

মাধব ; সুশ্ৰুতসংহিতা ; বাৰ্হট।

4. Answer the following questions (any two) : $10 \times 2 = 20$

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া (যি কোনো দুটা) :

- (a) Discuss how the concept of আয়ুৰ্বেদ came into existence in the land of ancient India.

প্ৰাচীন ভাৰতভূমিত আয়ুৰ্বেদৰ ধাৰণা কিদৰে আহিছিল সেই বিষয়ে আলোচনা কৰাঁ।

(3)

- (b) Write a note on the importance of আয়ুৰ্বেদ in modern lifestyle.

আধুনিক জীৱনচৰ্চাত আয়ুৰ্বেদৰ গুৰুত্ব কি সেইবিষয়ে এটা টোকা প্ৰস্তুত কৰাঁ।

- (c) Write what you know about the two schools of আয়ুৰ্বেদ.

আয়ুৰ্বেদৰ দুটা শাখাৰ বিষয়ে কি জানা, লিখাঁ।

- (d) Discuss the contribution of চৰক in the field of আয়ুৰ্বেদ.

আয়ুৰ্বেদৰ ক্ষেত্ৰখনত চৰকৰ অৱদানৰ বিষয়ে আলোচনা আগবঢ়োৱাঁ।

UNIT—II

(Carakasamhitā—Sūtrasthāna)

(চৰকসংহিতা—সূত্ৰস্থান)

(Marks : 20 / অঙ্ক : ২০)

5. Write short notes on any two of the following :

$5 \times 2 = 10$

তলত দিয়া যি কোনো দুটাৰ বিষয়ে চমু টোকা লিখাঁ :

আত্ৰেয় ; দ্বিৱিদ ; গৰ্ভগৃহম্।

(4)

6. (a) Discuss the importance of সূত্রস্থান in the context of the 'চরকসংহিতা'. 10

'চরকসংহিতা'ৰ সূত্রস্থানৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে আলোচনা আগবঢ়োৱা।

Or / অথবা

- (b) Discuss the measures to be taken in the month of হৈমন্ত as prescribed in the 'চরকসংহিতা'.

'চরকসংহিতা' অনুসৰি হৈমন্ত ঋতুত লবলগীয়া বিবিধ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

UNIT—III

(Bhaiṣajyaratnāvalī)

(ভৈষজ্যৰত্নাবলী)

(Marks : 30 / অঙ্ক : ৩০)

7. Answer the following questions :

1×7=7

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া :

- (a) What is the meaning of the term 'প্রত्यूहब्यूह'?
- 'প্রত्यूহব्यूহ' শব্দটোৰ অৰ্থ কি?
- (b) Who is the writer of the book, 'মৈষজ্যৰত্নাবলী'?
- 'মৈষজ্যৰত্নাবলী' গ্ৰন্থখনৰ ৰচয়িতা কোন?

(5)

- (c) What was the principal aim behind the composition of the book, 'মৈষজ্যৰত্নাবলী'?
- 'ভৈষজ্যৰত্নাবলী' গ্ৰন্থখন ৰচনা কৰাৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য কি আছিল?

- (d) From whom দক্ষ got the knowledge of আয়ুৰ্বেদ?
- দক্ষই কাৰ পৰা আয়ুৰ্বেদৰ জ্ঞান লাভ কৰিছিল?

- (e) Who is মুনিশ্ৰেষ্ঠ after আশ্বিন?
- আশ্বিনৰ পিছত মুনিশ্ৰেষ্ঠ বুলি কাক বুজোৱা হৈছে?

- (f) How many types of treatment are prescribed in the 'মৈষজ্যৰত্নাবলী'?
- 'ভৈষজ্যৰত্নাবলী' অনুসৰি চিকিৎসাৰ প্ৰকাৰ কেইবিধ?

- (g) Fill in the blank :
- খালি ঠাই পূৰণ কৰা :

ধৰ্মাৰ্থকামমোক্ষানাম্ _____ মূলমুত্তমম্।

8. Answer the following questions :

2×4=8

তলত দিয়া প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা :

- (a) What are the two kinds of ব্যাধি according to the 'মৈষজ্যৰত্নাবলী'?
- 'ভৈষজ্যৰত্নাবলী' অনুসৰি দুইবিধ ব্যাধি কি কি?

(6)

(b) Which ancient Ācārya of आयुर्वेद was known as काशीराज? What was his real name?

आयुर्वेদৰ কোনগৰাকী প্ৰাচীন আচাৰ্যক কাশীৰাজ বুলি জনা গৈছিল? তেওঁৰ প্ৰকৃত নাম কি আছিল?

(c) What is the importance of the title 'मिश्रवर्गप्रकरण'?

'মিশ্ৰবৰ্গপ্ৰকৰণ' শিৰোনামৰ তাৎপৰ্য কি?

(d) How can an Ātūr be recognised?

আতুৰ এজনক কেনেকৈ চিহ্নিত কৰা যায়?

9. Explain any one of the following Ślokas : 5

তলত দিয়া শ্লোকৰ পৰা যি কোনো এটাৰ ব্যাখ্যা লিখাঁ :

(a) यथा विषं यथा शास्त्रं यथाऽग्निरज्ञानिर्यथा।

तथौषधमविज्ञातं विज्ञातममृतं यथा॥

(b) यस्तु रोगविशेषज्ञः सर्वभेषज्यकोविदः।

साध्यासाध्यविधानज्ञस्तस्य सिद्धिः करे स्थिता॥

10. Answer the following question : 10

তলৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দিয়াঁ :

(a) Write a note on the definition and the field of action of आयुर्वेद.

আয়ুৰ্বেদৰ সংজ্ঞা আৰু ক্ষেত্ৰখনৰ বিষয়ে এটা টোকা অগবঢ়োৱাঁ।

(7)

Or / অথবা

(b) Discuss the qualities of a वैद्य, a भेषज and a परिचारक.

বৈদ্য, ভেষজ আৰু পৰিচাৰকৰ গুণাবলী আলোচনা কৰাঁ।

★ ★ ★